

I. ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ФАХІВЦІВ ІЗ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ КЛІЄНТІВ

Юрій Бриндіков

професор, доктор педагогічних наук
професор кафедри соціальної роботи
і соціальної педагогіки

Хмельницький національний університет
м. Хмельницький

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

Автором розкрито питання соціального захисту внутрішньо переміщених осіб в Україні (ВПО). У статті надається правове визначення ВПО, окреслюється низка нормативно-правових актів, спрямованих на їх швидку та якісну суспільну інтеграцію. Висвітлено проблемні соціально-психологічні аспекти вимушеного переселення жителів окупованих Росією територій. Вказано перелік урядових заходів, що сприятимуть поліпшенню життя внутрішньо переміщених осіб. Здійснено наголос на необхідності консолідації органів державної влади, бізнес-структур та громадянського суспільства задля оптимізації інтеграційного процесу внутрішньо переміщених осіб.

***Ключові слова:** внутрішньо переміщені особи (ВПО), правове визначення ВПО, соціально-психологічні проблеми ВПО, інтеграція ВПО.*

У січні-лютому 2014 року Російською Федерацією розпочато окупацію Автономної Республіки Крим та здійснено вороже вторгнення на східних рубежах України, з подальшим утворенням квазі-республік ЛНР / ДНР. Такий стан речей спровокував міграційні процеси жителів окупованих територій, які не погоджувались визнати новий режим, за кордон та в межах української держави. Таким чином, у переліку соціально незахищених верств населення з'явилась чергова соціальна категорія – внутрішньо переміщені особи.

Така назва внутрішніх мігрантів знаходить своє відображення у міжнародних нормативно-правових актах. У Керівних принципах з

питань переміщення осіб всередині країни у якості рекомендацій для держав-учасниць Організації Об'єднаних Націй надається визначення внутрішньо переміщених осіб як осіб або груп осіб, які вимушено покинули своє місце перебування задля уникнення негативних наслідків насильства, надзвичайних ситуацій та збройних конфліктів [2, с. 46]. Міжнародним співтовариством визнано внутрішньо переміщених осіб як окремий вид мігрантів, що здійснюють вимушене переселення до іншого регіону країни, де вони є громадянами або постійно проживають.

Зрештою, вітчизняним законодавством до внутрішньо переміщених осіб зараховано осіб, що є громадянами України, іноземців, осіб без громадянства, які законно перебувають на території України, мають постійне місце проживання в країні, що були змушені покинути своє місце проживання з метою уникнення негативних наслідків насильства, порушень прав людини, тимчасової окупації та збройного конфлікту [4; с. 9].

Надавши правове визначення внутрішньо переміщених осіб, варто окреслити соціально-психологічні проблеми, з якими переселенцям доводиться зіштовхуватись:

- відсутність речей, відсутність постійного та достатнього забезпечення їжею;
- відсутність житла;
- труднощі, пов'язані з відновленням документів (виникає потреба у юридичному супроводі);
- потреба працевлаштування (за фахом, зі зміною професії, що передбачає професійне навчання);
- непоінформованість щодо соціальних послуг;
- проблеми щодо отримання пенсій та соціальних виплат;
- проблеми, пов'язані з отриманням соціальних послуг;
- проблеми психологічного характеру;
- поява труднощів, пов'язаних із навчанням дітей (влаштування у дитячі садочки, школи тощо);
- труднощі з отриманням медичної допомоги;
- негативні суспільні настрої місцевого населення щодо внутрішньо переміщених осіб [1; 2].

Опираючись на дані звіту «Аналіз вразливості жінок та чоловіків в контексті децентралізації на територіях України, що постраждали від конфлікту», що здійснено в рамках спільної програми ПРООН та

ООН Жінки «Відновлення управління та сприяння примиренню в постраждалих від кризи громадах України» [1], розкрито й інші проблемні аспекти соціального забезпечення внутрішньо переміщених осіб, що знаходяться на підконтрольних Україною територіях Луганської та Донецької областей. Однією з провідних проблем залишається соціальна допомога, яка значно скоротилась або й зовсім не надається. Збільшилась кількість одиноких матерів та домогосподарств, що утримуються ними, збільшилась питома вага людей похилого віку, що пов'язано з міграційним процесом в умовах бойових дій. З'явилися проблеми, що пов'язані з відсутністю оплати роботи, зміною соціальних ролей тощо.

Перелік вище зазначених соціально-психологічних проблем вимагає рішучих практичних рішень з боку влади на місцевому та державному рівнях. Варто зазначити, що така реакція влади є: на виконання Законів України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», інших нормативно-правових актів, органами державної влади вжито ряд заходів щодо захисту прав і свобод внутрішньо переміщених осіб, створено умови добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання або інтеграції за новим місцем проживання. У 2019 році здійснено бюджетних виплат у розмірі 3042, 6 млн. грн., постановою КМУ від 27.04.2018 року № 329 спрощено механізм надання внутрішньо переміщеним особам житлової субсидії для відшкодування виплат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива [3].

Чималий перелік нормативно-правових актів та заходів, спрямованих на соціальний захист внутрішньо переміщених осіб, демонструє рішучість дій та велике бажання державної влади створити гідні умови повноцінної та швидкої інтеграції зазначеної соціальної категорії населення, але існує низка невирішених проблем, яка потребує консолідації українського суспільства, активної позиції органів державної влади та підтримки бізнес-структур.

Список використаних джерел

1. Аналіз вразливості жінок та чоловіків в контексті децентралізації на територіях України, що постраждали від конфлікту: звіт, вересень 2017. 69 с.

2. Борисова О. В., Знаткова О. М., Кульга О. О., Никітіна В. В. Соціальна робота з вимушеними переселенцями в сучасній Україні : монографія / за ред. Борисової О. В. Луган. нац. аграр. ун-т. К.: Видавничий дім «Кондор», 2019. 468 с.
3. Сайт Міністерства соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Vnutrishno-peremishcheni-osobi.html> (дата звернення: 01.05.2021)
4. Середняк Т. К. Практичний довідник з питань соціального захисту внутрішньо переміщених осіб. Дніпро, 2017, 52 с.

Ірина Гайдамашко

кандидат педагогічних наук
доцент кафедри педагогіки

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький

ПОТЕНЦІАЛ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФІЛАКТИЧНІЙ РОБОТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА

У статті обґрунтовано потенціал тренінгових технологій у процесі здійснення профілактичної роботи як одного із важливих напрямів професійної діяльності соціального педагога. Визначено специфічні риси тренінгу, його змістовий та процесуальний аспекти. Окреслено переваги використання тренінгових технологій у профілактиці негативних явищ суспільства.

Ключові слова: *тренінгові технології, соціальний педагог, профілактична робота.*

Сучасне українське суспільство характеризується суттєвими реформами в різних сферах життєдіяльності: політичній, економічній, медичній, в сферах освіти та культури тощо. Варто зазначити, що не завжди вони сприяють лише позитивним змінам, а й в окремих випадках зумовлюють виникнення низки різних негативних явищ, замовчування або ігнорування яких може призвести до суттєвих масштабів соціальних проблем. З огляду на це, одним із важливих напрямів роботи соціального педагога закладу загальної середньої освіти є профілактика негативних явищ.

Аналіз наукової літератури свідчить про значну увагу науковців до проблеми профілактики негативних явищ у суспільстві. Зокрема, у царині соціальної педагогіки існує низка наукових напрацювань